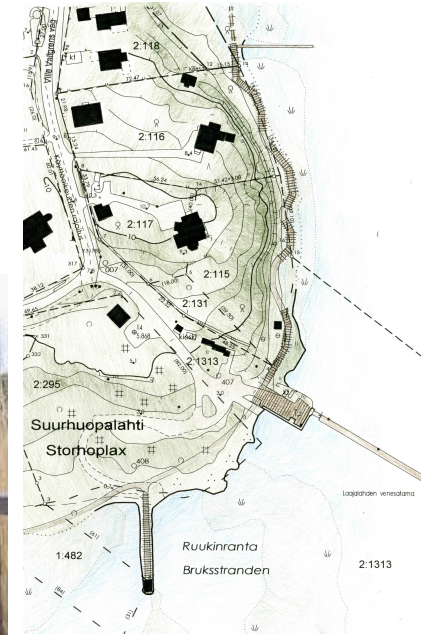

Ruukinranta - Tarvaspää Selvitys rantaraitin linjausvaihtoehdoista

Arkkitehtitoimisto Inkeri Makkonen 2011

Espoon kaupunki

työkäyttöön, ei julkaistavaksi

Ruukinranta - Tarvaspää Rantaraitti

Rantaraitin selvitystyö on tehty Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen tilauksesta. Työn on tehnyt arkkitehti Inkeri Makkonen tammi-helmikuussa 2011. Tilaajan puolesta työtä ovat ohjanneet ja valvoneet Lotta Kari-Pasonen ja Laura Tuokko. Ohjausryhmässä on lisäksi ollut Kalevi Hiironniemi Espoon ympäristökeskuksesta. Työn tarkoituksena on ollut selvittää ja vertailla vaihtoehtoisia ratkaisumalleja yleiskaavan mukaiselle rantaraitille Ruukinranta-Tarvaspään kaava-alueella. Esitetyt suunnitelmat ovat ideatasoisia ja ne ovat syntyneet käytyjen keskustelujen pohjalta.

Lähdemateriaalina on käytetty mm. Espoon eteläosien yleiskaavatyössä tarvittavat inventoinnit, Arkkitehtitoimisto Lehto Peltonen Valkama Oy 2005; Eteläisen rantavyöhykkeen yleissuunnitelma, Arkkitehtitoimisto A-konsultit 1998; Tulvaongelma Espoossa, Espoon tulvatyöryhmä 2005; Espoon Ruukinrannan luontoselvitykset 2009, Ympäristötutkimus Yrjölä Oy; Tarvaspään rantaraitin puistosuunnitelma, Studio Terra 2010 sekä maastossa tehty inventointi, jota runsasluminen talvi on rajoittanut.

Espoossa 9.4.2011

Lähtötilanne

Suunnittelualue

Rantaraitin suunnitteluvyöhyke alkaa lounaassa luonnonsuojelualueelta Villa Elfvikistä ja jatkuu Tarvaspäähän. Elfviin saakka on jo toteutettu pyöräraitti ja jalankulkijoiden rantapolku.

Laajalahti on ahkerassa ulkoilukäytössä ja siihen kohdistuu suuria käyttöpaineita ja -toiveita.*)

Rantavyöhykkeen raitisto on kävely- ja pyöräilyetäisyydellä Leppävaaran, Laajalahden ja Otaniemen asuin- ja työpaikka-alueilta ja liittyy alueiden ulkoilureitteihin.

Rannan toiminnot ja yleiskaava:

rantaraitti on merkitty o o o o -merkinnällä rantaa myötäileväksi

Villa Elfvikin ympäristö

Rantavyöhykkeen eteläosa, Villa Elfvikin ranta mukaan lukien on Natura-alueita ja Espoon eteläosien yleiskaavan mukaista *luonnonsuojelualueita*.

Villa Elfvikin rantavyöhyke ja sen koillispuolella oleva asuinrakennusten niemi on Espoon eteläosien yleiskaavassa 2030 määritelty *kyläkuvallisesti tai maisemakuvallisesti arvokkaaksi alueeksi*.

Villa Elfvikä ympäröi laaja yhtenäinen metsäinen alue ja luonnonvarainen ranta, jossa lintutorni ja sille johtavat pitkospuut.

*)Uudenmaan ympäristökeskus <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=227779&lan=FI>

Venesatama ja sen koillispuolen ruovikkolahti

Venesataman alue ja sen koillispuolen ruovikkolahti on yleiskaavassa luokiteltu *arvokkaaksi luontoalueeksi, jonka säilyttämistä kokonaisuutena suositellaan sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta säilyttämisen arvoiseksi alueeksi*. Raitti on yleiskaavaan merkitty rantaa pitkin kulkeva.

Niemen kärjessä, nykyisessä venerannassa on Ruukinrannan historiallinen lastauspaikka. Noin 150 veneen pienvenelaituri on rakennettu vanhan lastauslaiturin paikalle. Laituri sijaitsee yleiskaavaan merkityllä *satama-alueella*.

Satamaa on suunniteltu pienennettäväksi, ja osa venepaikoista siirrettäväksi Otaranta-Servinniemi asemakaava-alueen venesatamaan. Arvion mukaan kaava vahvistuu 2011 lopulla. Ruukinrannan venesatamassa toimii tällöin pienvenesatama, ja tarvittava ruoppaus on vähäistä.

Satamassa, vanhan uimarannan paikkeilla on talviuimareiden uimapaikka.

Ruovikkoisella rantavyöhykkeellä, Ville Vallgrenintien ja Gallen Kallelan tien välisessä kolmiossa, metsän ja ruovikon rajassa on toiminut useita vuosia Arkin, Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulun järjestämät majaleirit. Alue on yleiskaavassa 2030 merkitty *virkestysalueeksi ja kehitettäväksi alueeksi*.

Kallioniemet

Kallioisilla niemillä on yksityisiä asuinrakennustontteja. Ne sijaitsevat yleiskaavan *kehitettävillä alueilla*.

Rantavyöhykkeen koillisimmassa niemessä sijaitsee Tarvaspää, jonka rakennukset ja ympäristö on rakennussuojelulain nojalla suojeltuja. Alue on Espoon eteläisen rantavyöhykkeen tärkeimpiä yksittäiskohteita. Tarvaspään ranta on villiintynyt vanhaa puutarhaa muureineen ja kiviportaineen. Alue on merkitty yleiskaavaan *kyläkuvallisesti tai maisemallisesti arvokkaaksi sekä julkisten palvelujen ja hallinnon alueeksi*. Tarvaspään pihapiiri ja lähiympäristö on yleiskaavassa luokiteltu *arvokkaaksi luontoalueeksi, jonka säilyttämistä kokonaisuutena suositellaan sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta säilyttämisen arvoiseksi alueeksi*.

Tarvaspään rantaan on olemassa Teknisen keskuksen Tarvaspään rantaraitin puistosuunnitelma, 1.vaiheen raittisuunnitelma. Suunnitelmassa kevyen liikenteenraitti myötäilee Tarvaspään vanhan puutarhapolun linjausta.

Suunniteltava rantavyöhyke päättyy Tarvoon, johon johtaa silta Tarvaspäästä.

Maanomistus

Rantavyöhyke on lounaassa Metsähallituksen omistuksessa. Venerannasta koilliseen maanomistaja on Helsingin kaupunki. Kallioilla on yksityisessä omistuksessa olevia asuintontteja. Tarvaspää on yksityinen museokäytössä oleva alue.

Rannan saavutettavuus

Rantavyöhyke liittyy Laajalahden, Leppävaaran ja Otaniemen ulkoilureitteihin ja se on kävely- ja pyöräilyetäisyydellä Leppävaaran, Laajalahden ja Otaniemen asuin- ja työpaikka-alueilta. Näiltä kävely- ja pyöräily-yhtedet Villa Elfviin on hyvät. Laajalahden luonnonsuojelualueella on polusto, pitkospuita sekä lintutorneja.

Yhteydet polkupyörällä

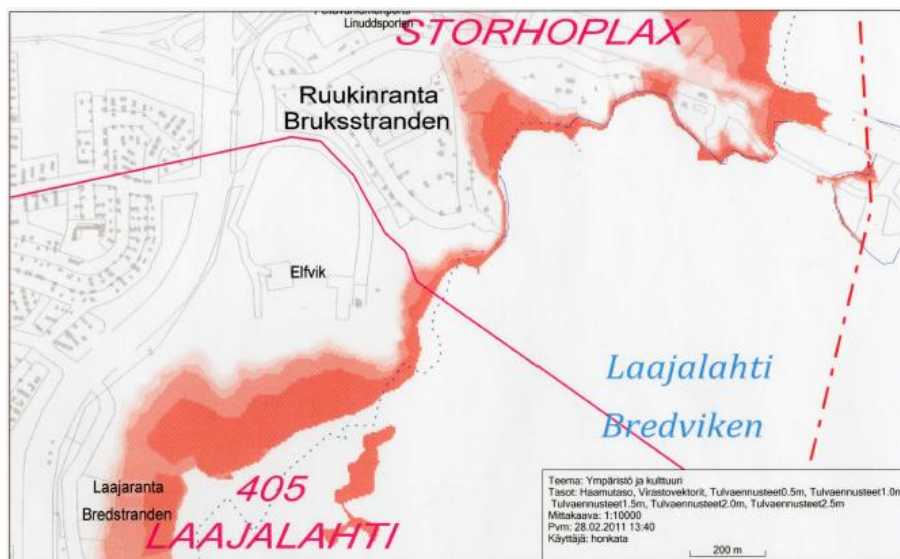
Pyöräily-yhteys Villa Elfvikin rannasta venesatamaan kulkee luontevasti sisempänä rannasta, olemassa olevaa raitti- ja katualuetta pitkin. Venerannasta Tarvaspäähän ja Tarvoon pyöräraitti kulkee vähän liikennöityjä katuja pitkin, osittain rantatonttien takana.

Jalankulkuyhteydet

Rantaa pitkin luonnonsuojelualueelta venesatamaan kulkee luonnostaan syntynyt patikkapolku. Kallioiset niemet Venesatamasta koilliseen, ovat yksityisten asuintonttien takana. Ville Vallgrenin tien ja Gallen Kallelan tien välisen kolmion ruovikossa risteilee satunnaisia polkuja. Rantaan pääsy on heikkoa. Kävely-yhteys Villa Elfvikistä Tarvaspäähän on sekava. Tarvaspään rannan puutarha on kuitenkin kävelijöiden käytössä vanhoine polkuineen.

Kasvillisuus, eläimet, ympäristö

Rantaviiva vaihtelee ruovikkoisesta, umpeen kasvaneesta jyrkkiin kalliorantoihin. Ranta on suurimmaksi osaksi pehmeää ruovikkorantaa. Venesatamasta koilliseen, rantavyöhykettä rytmittävät jyrkästi mereen laskevat kalliot ja ruovikkoiset lahdet. Asuinrakennukset sijoittuvat kallioille.

Rannat ovat pääosin savi- ja hiekkamaata. Ne kuuluvat vaikeasti rakennettavaan pehmeikköön (vaaleansini-kelta viivoitus); vaikeasti rakennettavaan rinnemaastoon (oranssi) tai rakentamiseen erittäin huonosti soveltuvaan alueeseen (vaaleansininen).

Suunniteltava rantavyöhyke kuuluu merenrantojen tulvavaara-alueeseen. "Merentutkimuslaitoksen mukaan merenpinta voi nousta seuraavan 100 vuoden aikana tasolle 1,58cm. Kun otetaan huomioon aaltoiluvara 30cm ja merenpinnan yleinen nousu vähennettynä maanpinnan nousulla (8cm), on syytä varautua tulvakorkeuteen 2,0m." *)

Tulvaongelma Espoossa, Espoon tulvatyöryhmä 6.10.2005 *)

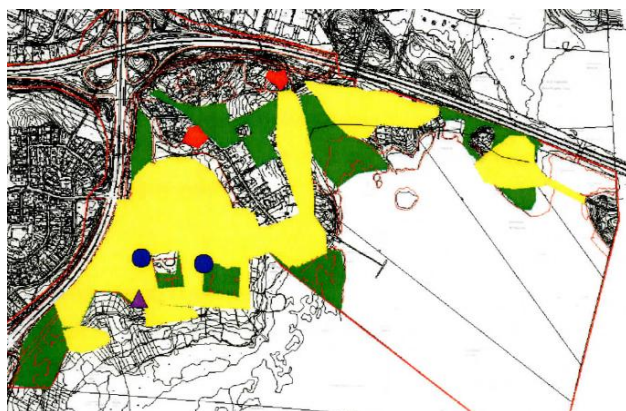
Rantavyöhyke on lepakkoaluetta. Yleisenä suosituksena on annettu metsittyneen tai puustoisien lepakoiden kulkuyhteyden säilyttäminen rantaa pitkin, niin että uusia aukkoja ei avata. Myös rannan valaistus on otettava huomioon.**)

Espoon Ruukinrannan luontoselvitykset 2009, Espoon kaupunki, Ympäristötutkimus Yrjölä **)

Kartta 3-5. Lepakoiden tärkeä siirtymäreitti Ruukinrannan selvitysalueella.

Lepakoiden siirtymäreitti - - - kulkee rantaa myötäillen.

Maankäytön suositukset luokittain. I=punainen, sininen, II= keltainen, violetti, III= vihreä

Rantavyöhykkeellä esiintyvät luokat II ja III.

luokka II, arvokkaat luontoalueet, joiden säilyttämistä kokonaisuutena suositellaan. Maankäytössä tulisi huomioida alueen luontoarvon riittävä säilyminen.

luokka III, luonnon monimuotoisuuden kannalta säilyttämisen arvoiset alueet. Maankäytössä suositellaan alueiden luonnon säilyttämistä mahdollisuuksien mukaan.

Vaihtoehto 1 Miljööpolku Luonnonpuisto-Kulttuurimaisemassa

Alueella on huomattavat historialliset, miljöö- ja luontoarvot. Linjausratkaisuun vaikuttavat alueen kulttuurihistoriallinen luonne vanhana taiteilijoiden huvila-alueena sekä kiinteä yhteys Laajalahden luonnonsuojelualueeseen.

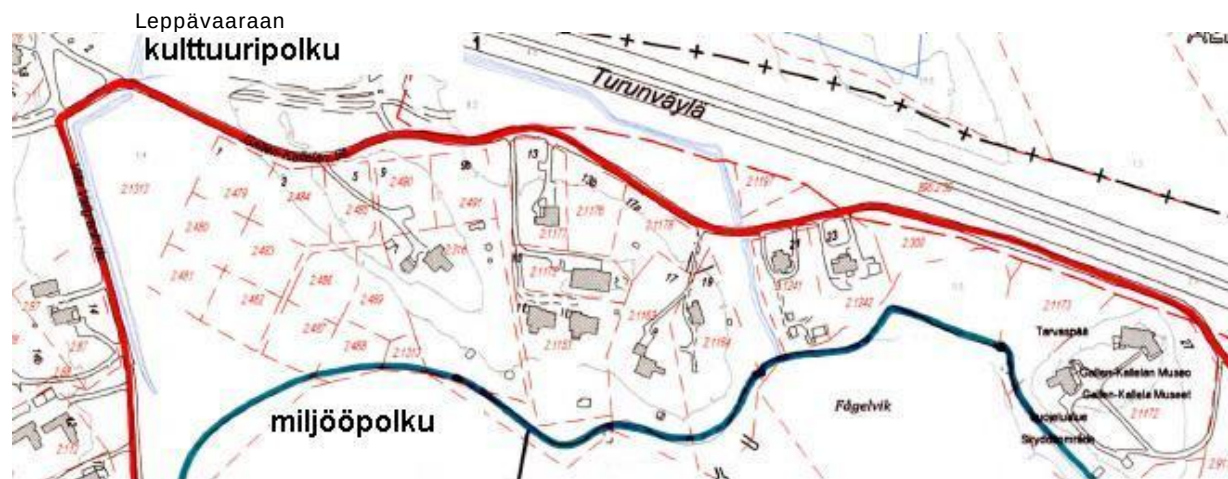
Käytöltään hyvin erilaiset jalankulku- ja pyöräilyraitti erotetaan toisistaan. Rantaa pitkin rakennettava polku on kevytrakenteinen, luontopatikointiin tarkoitettu. Kevyelle liikenteelle, jota pitkin pyöräilijät ohjataan, erotetaan kaista Gallen-Kallelan tiestä ja tarvittaessa Ville Vallgrenin tiestä. Tarve selvitetään myöhemmin suunnitelmien tarkentuessa.

Rantaan rakennettava ns. miljööpolku on suunniteltu yleiskaavan mukaiselle linjaukselle. Polku ohjaa kulun pois kulutusherkimmiltä alueilta. Miljööpolun luonne muuttuu "rakennetummaksi" Tarvaspäästä lähestyttäessä.

Miljööpolku on suunniteltu ainoastaan sulan maan aikana käytettäväksi, eikä sillä ole talvikunnossapitoa. Sitä ei valaista.

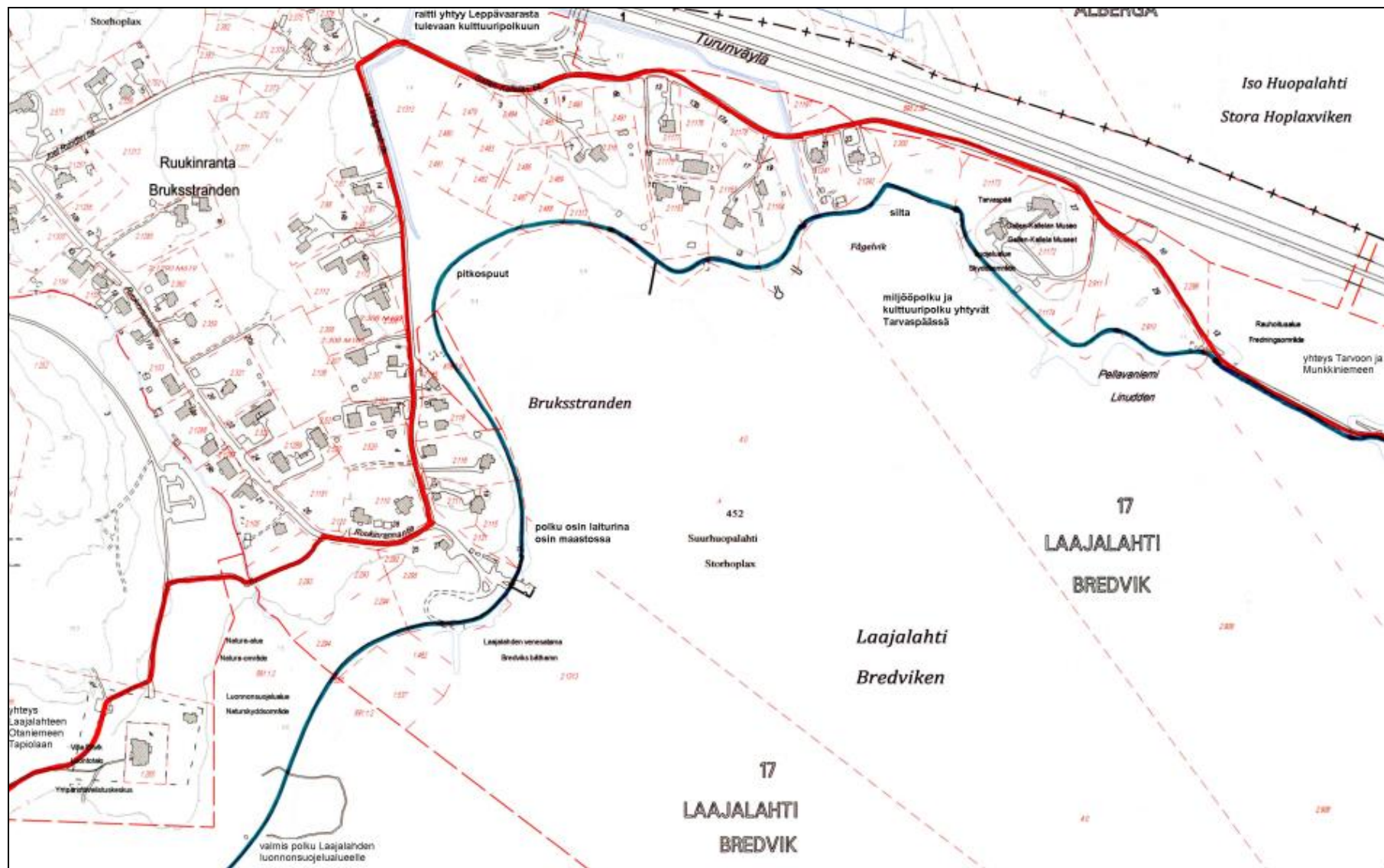
Miljööpolku on lounaassa Laajalahden luontopolun jatke. Se risteää Villa Elfvikin pitkospuut ja jatkuu rantaa pitkin venesatamaan. Venesatamasta polku jatkuu osin laiturina kallion viertä, pitkospuina ruovikon poikki, rantapolkuna ja siltana Tarvaspään puutarhan polulle, josta on yhteys Tarvoon menevälle sillalle.

Pyöräilijöiden reitti alkaa Villa Elfvikistä Laajalahdesta tulevan pyörätien jatkeena ja jatkuu siitä pohjoiseen Ville Vallgrenin tietä. Kallen Gallelan tiellä se yhtyy luontevasti Leppävaarasta tulevaan Kulttuuripolkuun ja pyöräraittiin ja jatkuu Tarvaspäähän.

PUNAINEN: PYÖRÄILYRAITTI, SININEN: POLKU JALANKULKIJOILLE

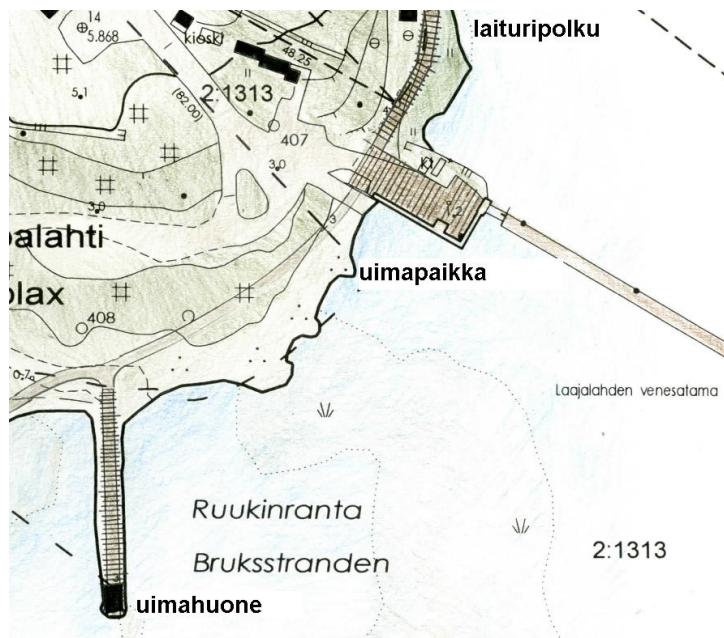
vaihtoehto 1

vaihtoehto 1

Uimapaikka on suunniteltu venelaiturin eteläpuolelle, jossa on vanhastaan pienehkö alue hiekkapohjaista rantaa. Venelaiturin vieressä sijaitsee nykyään talviuimareiden avanto. Uimapaikan yhteydessä olevat varasto- ja huoltorakennukset säilytetään. Vanhan kivilaiturin nokkaan rakennetaan uimahuone. Olemassa oleva 150 pienveneen laiturin säilyy toistaiseksi ennallaan.

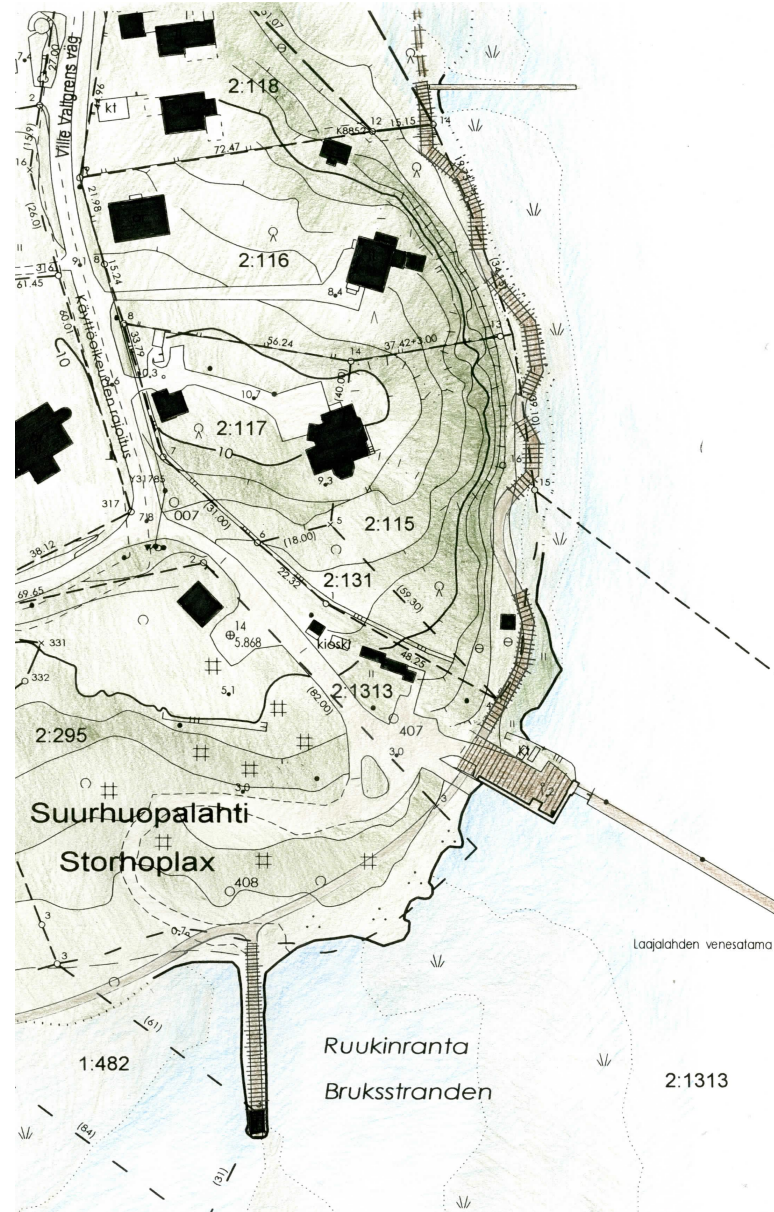
Miljööpolku jatkuu venesataman ja ruovikkorannan välistä kallioista rantaa osin maastossa ja osin laituripolkuna.

uimahuone laiturinnokassa, tunnelmakuva

leikkaus

miljöopolku

Miljööpolku kulkee osin laiturina osin maastossa.

Tontit 2:115 ja 2:116 laskevat jyrkästi mereen, ja niiden edustalla kalliojyrkänteen alle rakennettu laituri toimii rantapolun osana. Kävelylaituri rakennetaan jyrkkää kalliorantaa myötäillen. Se mahdollistaa asukkaille veneiden kiinnityksen ja siihen voidaan rakentaa korotettu osa lintubongareille sekä maiseman katselijoille.

miljööpolku, näköalapaikka

pitkospuut

Laituripolku yhtyy koillispäässään ruovikkoalueen pitkospuihin Asutulla kallioniemellä kevyt rantapolku rakennetaan lähelle rantaa maastonmuotoja mukaillen.

ideakuva kävelysillasta: Tarvaspäättä lähestyttäessä miljööpolku muuttuu rakennetummaksi

Miljööpolku ylittää Fågelvikin ruovikkolahden pohjaan paalutetulla puisella kävelysillalla. Tarvaspäässä polku seurailee Tarvaspään vanhan puurahapolun linjausta.

Pyörätie kulkee suoraan kuten tähän asti Gallen-Kallelan mantereen puolelta, eikä kierrä rannan kautta.

Ympäristö, maisema, asukkaat, käyttäjät

Tämä on vaihtoehtoista edullisin ja luontoa säästävin, koska uusia raskaita raitteja ei rakenneta. Polulle varattava rantakaistale jää mahdollisimman kapeaksi, rakentaminen kevyeksi. Ratkaisu ei vaadi louhimisia eikä suuria pengerrystöitä. Lepakoitten siirtymäreitti säilyy, koska rannan puustoon ei tarvitse kajota eikä valaistusta tarvita. Tarvaspään puutarhan vanhat istutukset ja rakenteet - luonnonkivimuurit ja -portaot kestävät vaurioitumatta kävelypolun rakentamisen vaatimat rakennustyöt. Polku on jatke Laajalahden luontopolulle. Se muuttuu rakennetummaksi lähestyttäessä Tarvaspäättä. Maisemaan ei tule suuria muutoksia. Maisemassa rantapolku erottuu ainoastaan laituripolun ja sillan osalta.

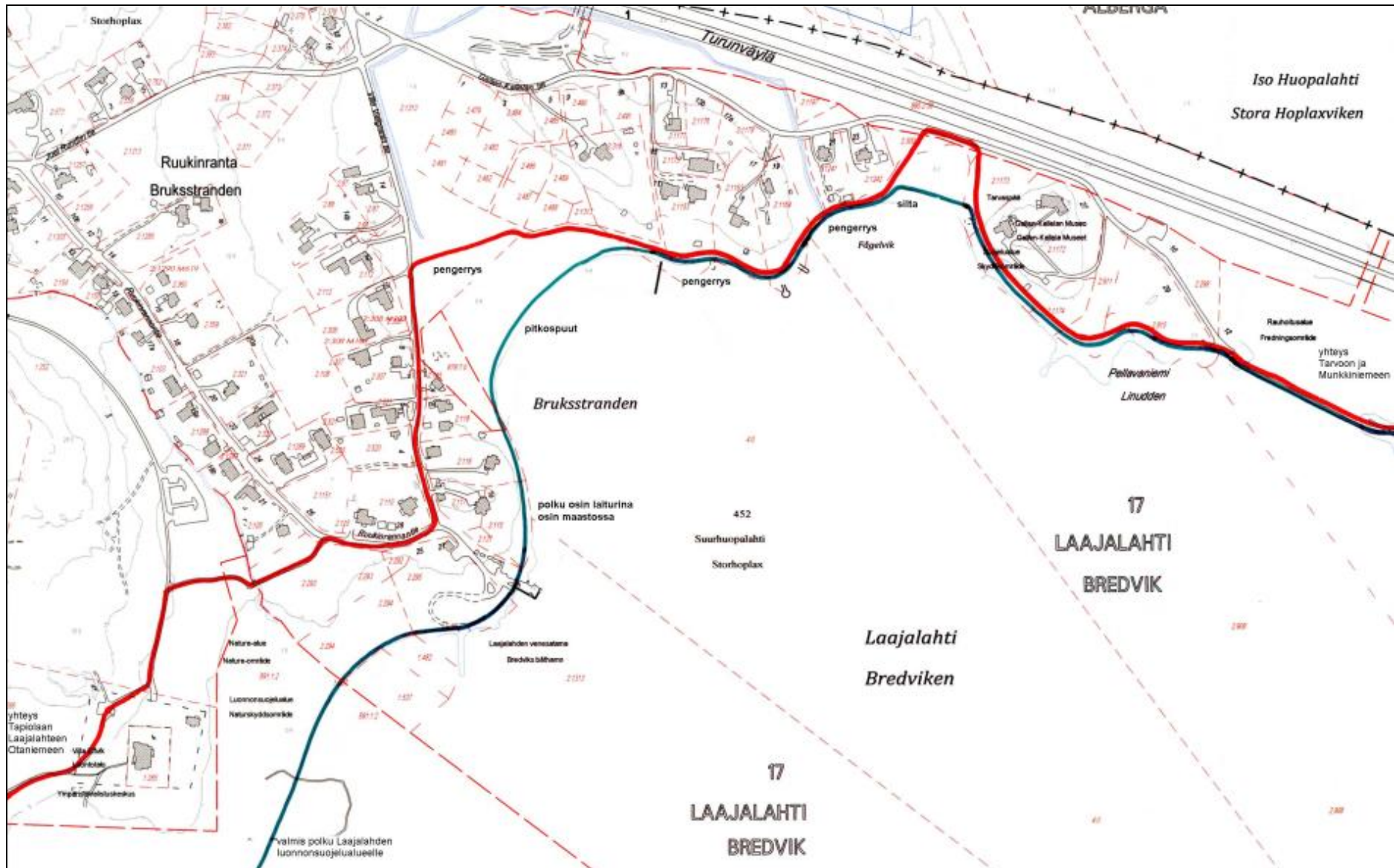
Olemassa olevat venelaiturit voivat jäädä asukkaiden omaan käyttöön. Rantatonttien asukkailla on näköyhteys ja sujuva pääsy rantaan. Asuintonttien kohdalla rantapolun vaatima tila on minimoitu. Rantatonteista tarvitaan mahdollisimman pieni vyöhyke rantapolun rakentamiseksi. Käyttö on asukkaita vähemmän häiritsevää luontopatikointia.

Kävelijöille miljööpolku on luonteva siirtymä Laajalahden luonnonsuojelualueelta Tarvaspäähän. Se tarjoaa merellisen, yhtenäisen, muulta liikenteeltä rauhoitetun kävely-elämyksen luonnosta kulttuuriin, Gallen Kallelan puutarhaan. Tarvaspäässä miljööpolku ja Leppävaarasta tuleva kulttuuripolku yhtyvät. Pyöräilijät kulkevat huvila-alueen läpi vähän liikennöityä Ville Vallgrenin tietä ja Gallen Kallelan tiestä erotettua kevyen liikenteen kaistaa Tarvaspäähän.

Vaihtoehto 2

Toisessa tutkitussa vaihtoehdossa rantapolku kulkee ensin kuten vaihtoehdossa 1: Villa Elfvikin rantaa ja venesataman ohi rantaa pitkin osin kallionvieruslaiturina ja siitä pitkospuina yli ruovikkolahden. Ville Vallgrenintien ja Gallen Kallelan tien välisessä ruovikkolahdessa se yhtyy pyöräraittiin ja kulkee maastoon rakennettuna rantaa pitkin.

Fågelvikin lahden jalankulkijat ylittävät siltaa pitkin. Pyöräraitti eroaa jalankulusta ja jatkaa ruovikkolahden reunaa Gallen-Kallelan tielle ja siitä Tarvaspäähän.

PUNAINEN: PYÖRÄRAITTI, SININEN: POLKU JALANKULKIJOILLE

vaihtoehto 2

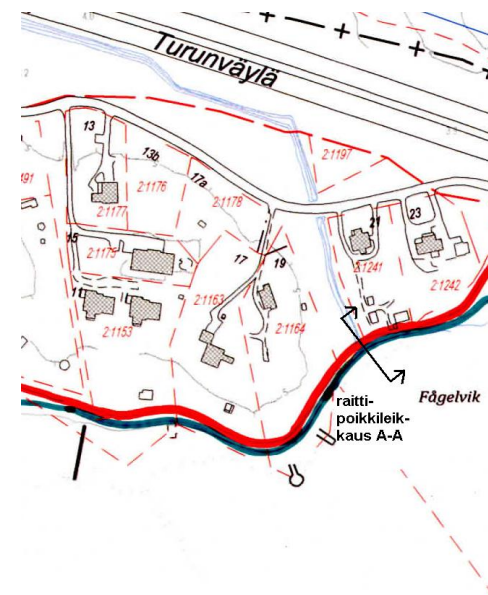
Rannassa kulkevan yhdistetyn jalankulku- ja pyöräilyraitin korkeudeksi on tutkittu kahta vaihtoehtoa: raitti kulkee suurelta osin tulvarajan alapuolella (1mpy) ja raitti kulkee tulvarajan yläpuolella (2mpy).

vaihtoehto a: 1 mpy

vaihtoehto b: 2 mpy

Ympäristö, maisema, asukkaat, käyttäjät

Ville Vallgrenin tien ja Gallen Kallelan tien välisessä kolmiossa, ruovikkolahden yli johtava pyöräraitti joudutaan pengertämään 1m / 2m korkeudelle. Maisemassa se on huomattava muutos. Jotta pyöräraitti olisi asianmukainen, se valaistaan, ja on uhkana lepakoille, joiden lentoreitti kulkee rantavyöhykettä pitkin.

Kallioniemen rantaa johtava raitti joudutaan osin pengertämään ja osin louhimaan. Tonttien 2:1153, 2:1163, 2:1164, 2:1241 ja 2:1242 rannassa raitti on yhdistetty pyörä- ja jalankulkuraitti. Raitti on polkupyöräilijöille pääyhteys Leppävaarasta ja Laajalahden suunnasta Tarvoon ja Helsinkiin. Sen sovittaminen maastoon leveydestä tinkimällä aiheuttaa vaaratilanteita ja ainakin epämukavuutta. Pengerrys on huomattava maisemassa. Korkeiden penkereiden kohdalla ranta-asukkaiden näkö- ja kulkuyhteys rantaan katkeaa.

Esim. Tontin 2:1241 edustalla pyöräraitti joudutaan rakentamaan 1m / 2m korkealle penkereelle, ellei rakennuksia haluta purkaa. Jos raitti rakennetaan 1 mpy, se ei palvele pyöräilijöitä koko pyöräilykautta, ja sen kunnossapito vaatii jokavuotisia, normaalia suurempia investointeja.

Tontista 2:1164 raitti vie 10 - 25 metrin levyisen kaistaleen meren puolelta pyöräraitin korkeusasemasta riippuen. Vaihtoehtoisesti raitti joudutaan rakentamaan rantaan korkealle penkereelle.

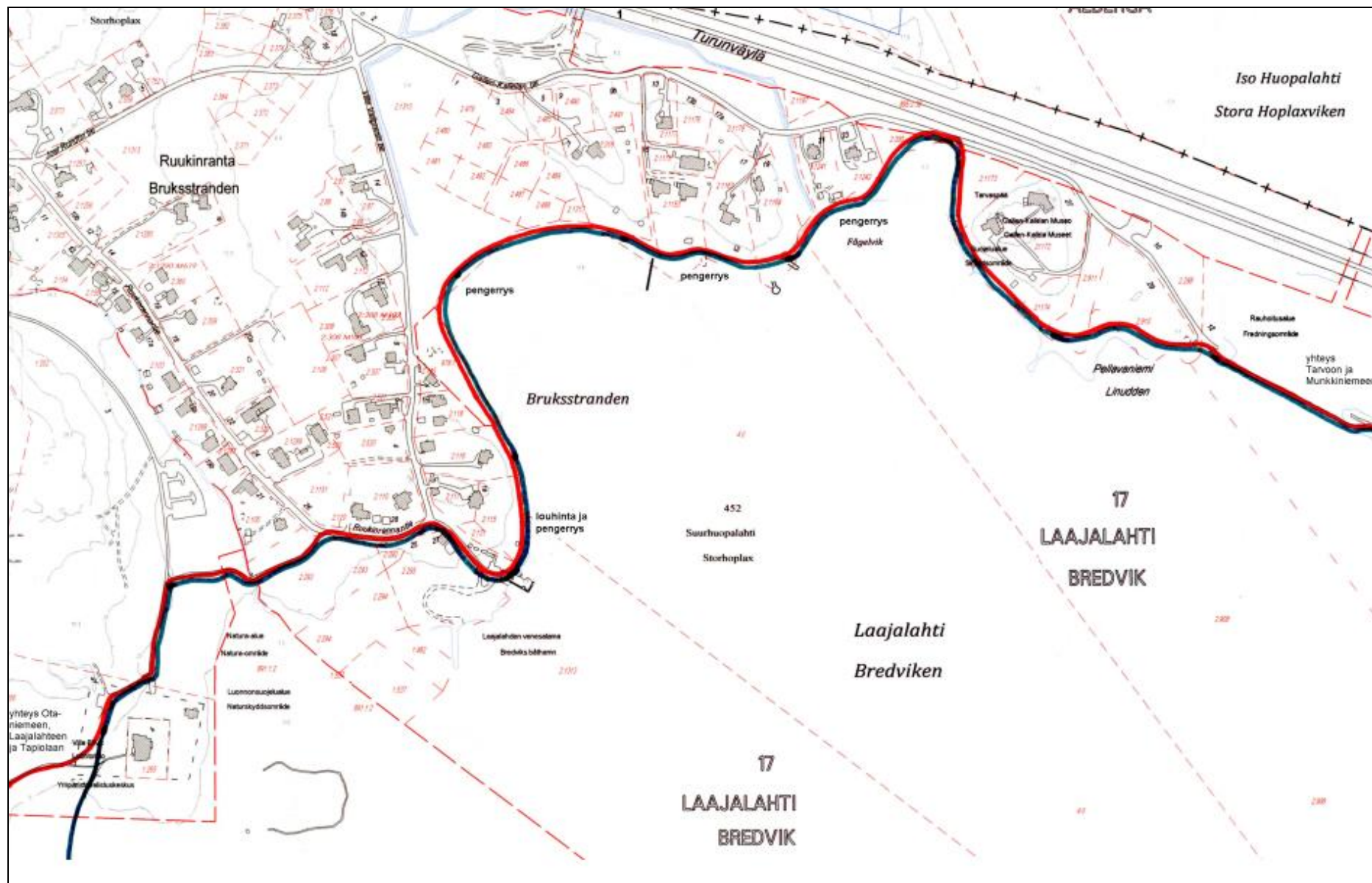
Tarvaspäässä taas raitin minimileveyskin asettaa Gallen-Kallelan puutarhan rakenteet vaurioitumiselle alttiiksi.

Venesataman kalliorantaan rakennetaan samanlainen polku kävelijöille kuin 1. vaihtoehdossa. Asukkaiden pääsy rantaan on sujuvaa ja rakennustoimet vähäiset.

Vaihtoehto 3

Kolmantena vaihtoehtona tutkittiin Ruukinrannantielle asti rakennetun pyöräraitin jatkamista pyöräilytienä rantaa pitkin. Raitti jatkuu venesataman läpi sen koillispuolella olevan niemen rantaa; pengerrettynä ruovikkolahden yli; kallioniemen rantaa ja siitä eteenpäin olemassa olevaa raittia Tarvaspäähän, jossa raitti yhtyy ja jatkuu pyöräraittina Tekesin Tarvaspään rantaraitin puistosuunnitelman, 1. vaiheen mukaisesti.

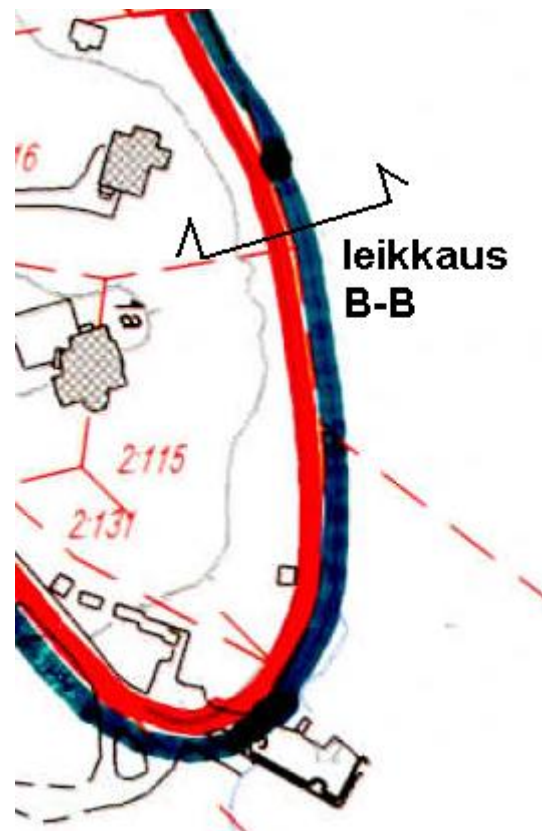
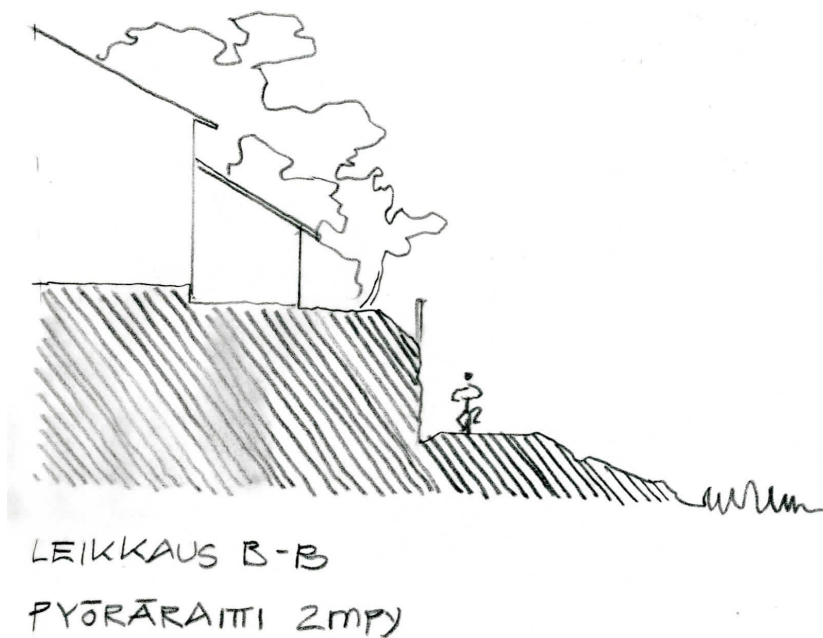

PUNAINEN: POLKUPYÖRÄRAITTI; SININEN: JALANKULKIJAT

vaihtoehto 3

Ympäristö, maisema, asukkaat, käyttäjät

Venesataman koillispuoleisen niemen jyrkät rannat osin louhitaan osin pengerretään. Rantapuustoa joudutaan kaatamaan. Maisemallisesti ne ovat näkyviä toimenpiteitä. Louhintojen ja rantakasvillisuuden häviämisen ohella pyörätien valaiseminen on uhka lepakoille.

venesatama

Pyörä- ja jalankulkuraitti myötäilee rantaa. Rantakalliota joudutaan louhimaan ja tonttia aitaamaan.

Raitin rakentamista on tutkittu kahdelle eri korkeudelle: 1 mpy ja 2 mpy merenpinnasta.

Ruovikkolahdessa pengerryksen korkeudeksi tulisi 2m. Sen lisäksi pengerrys muuttaa ojituksesta huolimatta lahden kasvustoa ja on uhkana linnustolle. Maisemassa pengerrys on huomattava. Kallioniemellä raitin rakentaminen vaatii katualueeseen 2-25m lisää leveyttä asuintonteista.

Tarvaspään puutarhan vanhat rakenteet: luonnonkivimuurit ja -portaot tuskin kestävät vaurioitumatta pyörä- ja kävelyraitin rakennustyöt.

Raitti on pyöräilijöille maisemiltaan kaunis ja sujuva yhteys Laajalahden, Otaniemen ja Helsingin välillä. Haittana pyöräilijöille ja jalankulkijoille raitti joudutaan maaston vuoksi rakentamaan osin kavennettuna ja osin korkealle penkereelle. Kavennettuna se aiheuttaa vaaratilanteita pyöräilijöille ja kävelijöille. Rantaa pitkin matalammaksi rakennettuna se jää usein tulvan alle. Laajalahden luontopolku katkeaa patikoiden osalta Villa Elfvikiin. Jalankulkijoiden pääsy Tarvaspäähän kulkee osin yhdistettyä pyöräraitia tai katualueita pitkin. Rauhallinen osuus päättyy kuitenkin Villa Elfvikiin. Tarvaspään aluekaan ei tarjoa rauhallista kävelytietä. Molemmilla kallioniemillä rannan asukkaiden kulku- ja näköyhteys merelle katkeaa paikoin pengerrysten ja louhintojen vuoksi. Louhintojen kohdalla tontin rajat joudutaan aitaamaan turvallisuuden vuoksi. Kallioniemillä pyöräliikenne käytännössä katkaisee kulkuyhteyden tonteilta rantaan ja eristää rannan toiminnot tontin toiminnoista.